

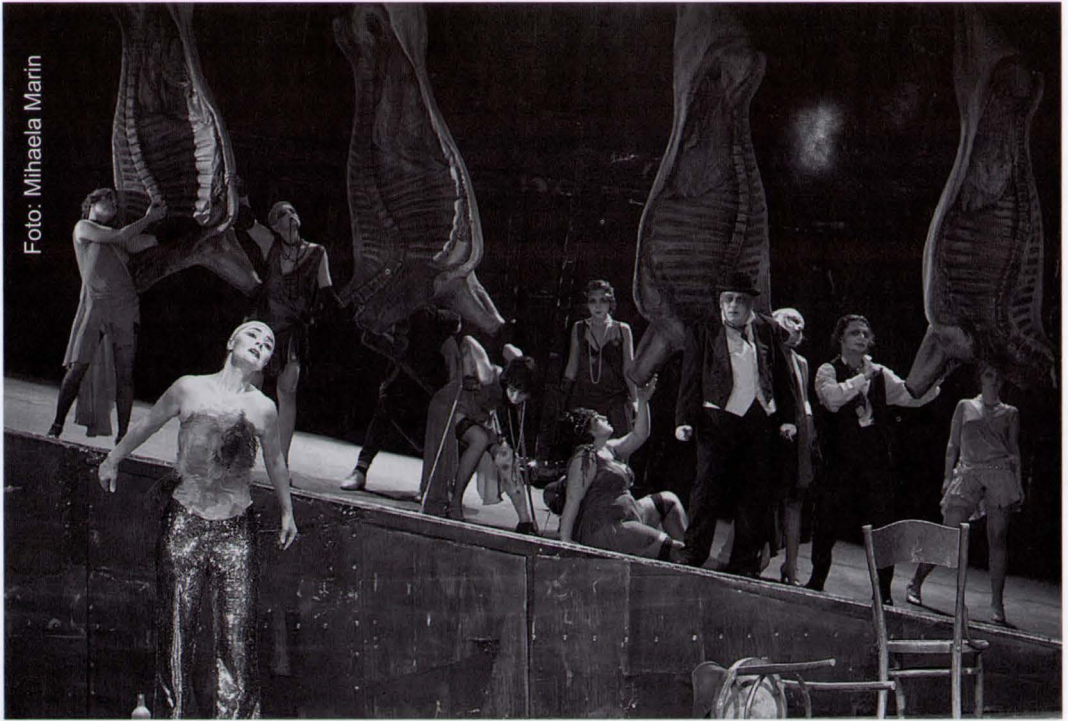
Mircea MORARIU

Senzația de sațietate

Nu-mi plac deloc nici cronicile, nici criticiile care încep prin a pune în evidență bunele intenții, valoarea culturală a opțiunii repertoriale, dificultățile alegerii și cele ce țin de înfăptuirea ei și altele asemenea numai și numai pentru a pregăti terenul spre a spune că, de fapt, concretizarea scenică a fost mai puțin împlinită și pentru a-și atenua astfel distanțele ori rezervele. În teatru, ca de altfel în oricare altă artă, bunele intenții ca și *bunătatea* în general nu valorează nimic. Și nu de evidențierea cu generozitate a bunelor intenții au nevoie un regizor experimentat precum e Dragoș Galgoțiu ori un teatru cu prestigiu național și carieră internațională, așa cum e Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu. Nu *sedativele* le sunt necesare componentilor numeroasei distribuții a spectacolului *Berlin Alexanderplatz* spre a le alina dezamăgirea că în seara premierei oficiale, petrecută în cadrul ediției a XVII-a a Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu, îndată după pauză, sala a rămas doar pe jumătate plină. Nici invocarea faptului că cei ce au părăsit sala nu erau îndeajuns de pregătiți spre a recepta cum se cuvine un spectacol *altfel*, construit pe un text *nedramatic* (atenție, am scris *ne-dramatic*, nu *a-dramatic*), un spectacol neîndoielnic masiv, impunător vizual, cu o admirabilă atenție a detaliului, nu mi se pare a fi utilă. Au plecat la pauză mulți spectatori *civili*, dar printre *dezertori* s-au aflat și numeroși oameni de meserie, care, neîndoielnic, știu ce e și care sunt rigorile spectacolului expresionist, care sunt limitele și condiționările unei montări ce își propune să traducă scenic, adică în limbaj teatral, un roman important din literatura universală a secolului al XX-lea. E limpede pentru oricine, fie că e vorba despre *civili* ori profesioniști ai teatrului, că *Berlin Alexanderplatz* e un spectacol ce înglobează o muncă extraordinară. Că deopotrivă actori (mai mult de 30, fiindcă unele roluri sunt jucate alternativ de doi interpreți), regizor, creatorii decorului și costumelor (Andrei Both, respectiv Doina Levintza), dar și corpul tehnic au depus o muncă uriașă. Demnă de toată stima. Nu însă și cu rezultate artistice de natură să recompenseze munca în cauză.

Nu, *Berlin Alexanderplatz* nu e nicidecum un spectacol prost. Ci doar unul insuficient strunit, controlat, *pieptănat*, dimensionat. Există în el momente de o mare frumusețe, de puternic impact. Dragoș Galgoțiu e, de altminteri, un regizor recunoscut pentru puterea, dar și pentru păcatul de a crea imagini. Pe unele le reia, iar reluarea, citarea în cadrul aceluiași spectacol este nu doar justificată, ci și necesară, fiindcă ea se înscrie într-o suită ce urmărește detalierea ori nuanțarea unui gând. Se întâmplă însă ca efectul unei anumite imagini (cum e cea a jumătăților de porc imense) să fie diminuat de acțiuni suplimentare și, evident, în plus (în cazul de față de mișcări de dans-balans din arsenalul operetei, executate de artiști) care nu își au locul. Toposul *cabaretului*, subsumat lumii carnavalești, derivat din aceasta la urma urmei, explicit adus pe scenă, e unul adecvat ales, în conformitate cu estetica expresionistă. Trimiterea la operetă mai puțin. Franz Biberkopf, personajul principal din romanul lui Alfred Döblin, e proxenet, pentru el sexul e sursă de existență. Iar într-o lume derutată, săracă, în care ideologiile aparent contradictorii – cea fascistă, specifică național-socialismului, și cea comunistă – își dovedesc caracterul asemănător și inutilitatea fiindcă nu țin de foame,

Foto: Mihaela Marin

sexul e nu doar marfă, ci și opium și falsă salvare. Sunt însă prea multe scene de sex, de violență sexuală în spectacol, același lucru e spus totuși cam de prea multe ori. Animalitatea, caracterul primar al personajului principal sunt mult prea îngroșate, excesiv subliniate de Florin Coșuleț. Așa că pe nesimțite și involuntar se ajunge ca uneori transpunerea scenică a unui roman socotit drept unul dintre cele mai reușite produse literare ale expresionismului să cadă în naturalism, adică exact în curentul pe care l-au contestat vehement și cu care au polemizat vehement teoreticienii expresionismului. Cel puțin în primele secvențe ale spectacolului, Franz Biberkopf pare a fi un personaj rupt dintr-o carte de Zola. Ceea ce nu mi se pare bine deloc. O precizare se impune. Cu toată cutezanța unor imagini, spectacolul nu cade în obscenitate. Ori se salvează în ultimul moment dintr-o atare cădere. Ceea ce e bine.

Berlin Alexanderplatz e un roman în scrierea căruia Alfred Döblin a fost inspirat de James Joyce și de celebrul său *Ulysses*. Un roman de montaj, în care alături de acțiunea propriu-zisă sunt inserate știri și informații din ziare, previziuni meteorologice și discursuri electorale. Toate acestea sunt conservate în spectacolul lui Dragoș Galgoțiu. Mai e *Berlin Alexanderplatz* și un roman cinematografic, un roman scris în anul 1929, adică la doi ani de la apariția pe piață a celebrului film *Metropolis* al lui Fritz Lang, și nu e deloc exclus ca romancierul să fi fost influențat și de pelicula în cauză. După cum e foarte posibil ca, în elaborarea spectacolului de la Teatrul Național „Radu Stanca”, Dragoș Galgoțiu să fi fost contaminat de film. Mulți au fost criticii cinematografici care au socotit că valoarea peliculei este una preponderent vizuală și aceasta datorită geometrizării decorurilor, ori folosirii ingenioase a luminii.

S-a observat că stilizarea expresionistă a personajelor și a mișcării acestora fac din *Metropolis* ceea ce M. Martin numea o „*strălucitoare capodoperă de baroc decorativ și de fantasmagorie futuristă*“. În spectacolul sibian, decorurile lui Andrei Both au și ele urme de baroc, iar unele personaje (mai cu seamă cel interpretat de Pali Vecsei, dar și cele încredințate lui Adrian Matic ori lui Cristian Stanca) ies în evidență grație stilizării expresioniste la care au fost supuse. *Berlin Alexanderplatz* a devenit o piesă de teatru radiofonic în anul 1976, iar în anul 1987 regizorul Rainer Werner Fassbinder a realizat un serial de televiziune de 940 de minute, cu Günther Lamprecht în rolul principal. Spectacolul lui Dragoș Galgoțiu durează mai bine de trei ore, cam trei ore și jumătate, iar directorul de scenă ambiționează să rezume mai toată acțiunea cărții. Problema e că multe lucruri par spuse de la început, în cam prima oră de spectacol, că tot ceea ce urmează până la pauză lasă impresia unor variațiuni pe aceeași temă. Acei spectatori care nu au mai avut răbdarea de a aștepta partea a doua au pierdut nu doar vârful evoluțiilor actorilor ce apar încă din prima (Marian Rălea, Camelia Maxim, Florin Coșuleț, al cărui joc dobândește pe parcurs un plus de concentrare și ajunge să fie fundamentat pe autentic, Istvan Teglas, Pali Vecsei, Marius Turdeanu, Adrian Matic, Cristian Stanca), ci și momentele foarte bune punctate de Ofelia Popii sau de Mariana Mihiu, de eleganța studiată, cu rost artificială a lui Cătălin Pătru care contribuie decisiv la înlăturarea senzației de sațietate pe care o lasă excesele primelor două ore ale reprezentației. Și ajungem astfel la una dintre hibecele fundamentale nu doar ale acestui spectacol, ci și ale mai tuturor montărilor românești, bazate ori nu pe texte de altă factură originară decât cea dramatică, montări ce operează intervenții apăsate în textul de bază. Mă gândesc la absența dramaturgului profesionist, calificat care veghează la păstrarea inteligibilității a ceea ce rămâne și a teatralității textului. Sunt convins că spectacolul de la Teatrul Național „Radu Stanca“ din Sibiu ar fi avut mult de câștigat dacă Dragoș Galgoțiu ar fi apelat și la un astfel de colaborator.

Teatrul Național „Radu Stanca“ din Sibiu – Berlin Alexanderplatz, după romanul lui Alfred Döblin. Regia: Dragoș Galgoțiu. Decorul: Andrei Both. Costumele: Doina Levintza. Cu: Ofelia Popii, Mariana Mihiu, Veronica Popescu, Tania Anastasof, Raluca Iani, Dana Taloș, Eva Ungvari, Dana Lăzărescu, Blénessy Enikő, Boldiszár Emöke, Cristina Ragos, Veronica Arizancu, Anca Pitaru, Iulia Popa, Sofia Murăruș, Oana Bârză, Corina Vișinescu, Florin Coșuleț, Marian Rălea, Camelia Maxim, Istvan Teglas, Nicu Mihoc, Marius Turdeanu, Pali Vecsei, Cătălin Pătru, Adrian Matic, Cristian Stanca, Eduard Pătrașcu, Mihai Alexandru, Alexandru Malaicu, Ioan Paraschiv. Data premierei: 31 mai 2010.

Actorul inteligent, actorul profesionist

Ne entuziasmăm tot mai adesea și nu fără justificare, ba chiar ajungem la extaz nu doar în fața performanțelor regizorale și actoricești, ori în fața inventivității scenografice, ci văzând scenotehnica de care beneficiază unele trupe ori companii teatrale din străinătate, ajunse cu diverse și fericite prilejuri în turneu în România. Cu ocazia superbului Festival Internațional „Shakespeare“, desfășurat